

T.C.
YARGITAY
10. HUKUK DAİRESİ
E. 2003/2107
K. 2003/2726
T. 31.3.2003

- RÜCUAN ALACAK DAVASI (İş Kazasında Malül Kalan Sigortalı İşçi İçin Yağılan Harcamalar Üzerine Uğranılan Kurum Zararının Rücuan Ödetilmesinin İstenmesi)
- ALT İŞVEREN (Bir İşte veya Bir İşin Bölüm veya Eklentilerinde İşverenden İş Alan ve Kendi Adına Sigortalı Çalıştıran Üçüncü Kişilerin Alt İşveren Olması)
- ŞİRKETLERİN GÖRDÜKLERİN İŞLERİN BİRBİRİNDEN FARKLI VE BAĞIMSIZ OLMASI (Alt İşveren Olmanın Koşullarının Somut Olayda Bulunmadığının Gözetilmesinin Gerekmesi)
- HUKUK GENEL KURULU VE YARGITAY DAİRE KARARLARI (Bu Kararların Şirketlerin Gördükleri İşlerin Farklı Olması ve Bağımsız Olmaları Halinde Alt İşverenin Şartlarının Oluşmadığı Yönünde Olması)

ÖZET : "Bir işte veya bir işin bölüm veya eklentilerinde işverenden iş alan ve kendi adına sigortalı çalıştıran üçüncü kişiye aracı denir" Taraflararasındaki Uyuşmazlıkta her iki davalı şirketin gördükleri işler birbirinden farklı ve bağımsız işlerdir. Dolayısıyla somut olayda alt işveren değil, bağımsız işveren söz konusudur.

Nitekim, Hukuk Genel Kurulu 29.04.1998 tarih ve 1998/307-312 sayılı kararında, çimento fabrikasına ait makinaların ihale ile onarım işini yüklenen kişiyi çimento işverenin alt işvereni saymamıştır.

Dairemiz kararları da bu doğrultudadır.22.02.1998 tarih ve 98/238-3542 sayılı bir kararda metal fabrikasında yaptırılmakta olan ek bina inşaat işinin metal üretim işinden ayrı ve bağımsız bir iş olduğu kabul edilmiştir.

Hal böyle olunca 87.maddeye göre sorumluluktan söz edilemez.

DAVA : Davacılar, iş kazasında malül kalan sigortalı işçi için yapılan harcamalar üzerine uğranılan Kurum zararının rücuan ödetilmesini istemiştir.

Mahkeme, bozmaya uyarak ilamında belirtildiği şekilde isteği hüküm altına almıştır.

Hükmün, taraflar Avukatı tarafından temyiz edilmesi üzerine temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve Tetkik Hakimi Fatih Arkan tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tesbit edildi:

KARAR : 1-Dosyadaki yazılara, toplanan delillere ve hükmün dayandığı gerektirici sebeplere göre, davacı Kurum ile davalı S... A.Ş. vekillerinin yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddi gerekir.

2-Davalı K... Mensucat San. Tic. A.Ş. vekilinin temyiz itirazlarına gelince;

Dosyadaki bilgi ve belgelerden, asıl işi Polyester iplik ve dokuma üretimi olan K... A. Ş.'ye ait fabrikanın yanına ek fabrika, depo ve hizmet binası yaptırmak üzere adı geçen şirketin Sinta A.Ş. ile sözleşme imzaladığı ve kaba inşaat işini anahtar teslimi bu şirkete verdiği iş kazasında yaralanan sigortalının S... A.Ş. nin işçisi olduğu anlaşılmaktadır.

Davalı K... A. Ş.nin sorumluluğunu belirlerken 506 Sayılı Kanunun [87.](#) maddesinde yazılı şartların somut olayda gerçekleşip gerçekleşmediğine bakmak gerekir.

Söz konusu maddenin 2.fıkrasında aracının (=alt işveren) tanımı yapılmıştır. Buna göre, "Bir işte veya bir işin bölüm veya eklentilerinde işverenden iş alan ve kendi adına sigortalı çalıştıran üçüncü kişiye aracı denir" Davalı K... A. Ş.'nin 87. maddedeki tanıma göre asıl işveren, diğer davalı S... A. Ş.nin ise aracı (=alt işveren) sıfatını kazanabilmesi için, S... A.Ş. nin K... A. Ş.nin gördüğü asıl iş olan polyester iplik ve dokuma üretim işinde veya bu işin bölüm veya eklentilerinde iş alması ve bu işte kendi adına sigortalı çalıştırması gerekir. Oysa, davalı K... A. Ş.nin işi dokumacılık, S... A. Ş.nin işi ise bina inşaatıdır. İnşaat işinde K... A. Ş.nin işçisi çalışmadığı gibi, dokuma işinde de S... A. Ş.nin işçi çalıştırmadığı anlaşılmaktadır. Bir başka ifade ile her iki davalı şirketin gördükleri işler birbirinden farklı ve bağımsız işlerdir. Bu sebeple inşaat işi yönünden K... A.Ş. işveren değil, inşaat sahibidir. Dolayısıyla S... A.Ş. de K... A.Ş. ile olan ilişkide alt işveren değil, bağımsız işverendir.

Nitekim, Hukuk Genel Kurulu 29.04.1998 tarih ve 1998/307-312 sayılı kararında, çimento fabrikasına ait makinaların ihale ile onarım işini yüklenen kişiyi çimento işverenin alt işvereni saymamıştır.

Dairemiz kararları da bu doğrultudadır.22.02.1998 tarih ve 98/238-3542 sayılı bir kararda metal fabrikasında yaptırılmakta olan ek bina inşaat işinin metal üretim işinden ayrı ve bağımsız bir iş olduğu kabul edilmiştir.

Hal böyle olunca K... A. Ş.nin 87.maddeye göre sorumluluğundan söz edilemez.

Mahkemenin, önceki bozma kararına yanlış anlam vererek ve bilirkişinin taraflar arasındaki hukuki ilişkiye uygun düşmeyen yanılıgılı raporuna dayanarak davalı K... A. Ş.yi tazminattan sorumlu tutması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

O halde, davalı K... A. Ş.nin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ : Temyiz edilen hükmün yukarıda açıklanan nedenlerle **BOZULMASINA**, temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, Üye Neslihan Sever, Ali Göcen'in muhalefetlerine karşı; Başkan Resul Aslanköylü, Üye Coşkun Erbaş, M. Zafer Erdoğan'ın oylarıyla ve oyçokluğuyla 31.03.2003 gününde karar verildi.

KARŞI OY :

Davanın yasal dayanağı 506 Sayılı Yasanın 26 ve 87. maddeleri olup, davada öncelikle halledilmesi gereken sorun; zararlandırıcı sigorta olayına maruz kalan sigortalıyı çalıştıran davalı S... A.Ş. ile K... A.Ş. arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinin bir başka anlatımla asıl işveren taşeron ilişkisi olup olmadığının saptanmasıdır.

506 Sayılı Yasanın 87.maddesi hükmüne göre aracı, bir işte veya bir işin bölüm veya eklentisinde işverenden iş alan ve kendi adına sigortalı çalıştıran 3.kişidir.

Asıl işveren taşeron ilişkisinin varlığı için öncelikle işin başka bir işverenden alınmış olması bir başka ifade ile asıl işverenin işverenlik sıfatına devredilen iş dolayısıyla sahip olması gerekir.

Bu durumda; işin belirli bir bölümünün değil de tamamının bir bütün halinde yada bölümlere ayrılarak başkalarına devredildiği, işten bu yolla tamamen el çekildiği, sigortalı çalıştırılmadığı için işveren sıfatının haiz olunmadığı durumlarda ise; bunları devralan kişiler alt işveren, devredenlerde asıl işveren olarak nitelendirilemeyecektir.

Aracı sıfatının kazanılmasında diğer koşullar ise, asıl işverenden üstlenilen işin; asıl iş yada işyeriyle ilgili işin bir bölümünde veya işyeri eklentilerinde alınmış olması ile bu işte iş alanın kendi işçilerinin çalıştırılması ve bu nedenle de işveren sıfatına sahip olunmasıdır.

Somut olayda; davalı K... Anonim Şirketine ait asıl iş ek Endüstriyel tesis inşaatıdır. Bu yönde davalı K... Anonim Şirketinin polyester iplik ve dokuma üretimi alanında faaliyet göstermesi sonrada kendi adına yaptığı "ek endüstriyel tesis inşaatı" işi bakımından 506 Sayılı Yasanın 87. maddesinde öngörülen yasal koşulların varlığı durumunda asıl işveren sıfatını kazanmasına engel değildir.

Dosya içeriğindeki bilgi ve belgelerden ek endüstriyel tesis inşaatının poly-poy, tekstunre, yardımcı işletmeler gibi ayrı bölümlerin inşaatı ile makine ve elektrik montajı işlerini kapsadığı ve yine inşaat alanında davalı S... A.Ş. işçileri yanında başka taşeron firmalara tabi işçilerin çalıştırıldıkları anlaşılmaktadır.

Davalı S... A.Ş. ile K... A.Ş. arasındaki hukuki ilişkinin nitelenmesine gelince; S... A. Ş; asıl işverene ait endüstriyel tesis inşaatı işinin belirli bir bölümünü teşkil eden poly ve üretim binasının ekipman montajına hazır hale getirilecek seviyede inşaatı işini üstlenmiştir. Yine taraflar arasındaki sözleşme içeriğinden ve özellikle sözleşmenin 6/A-8, B-4, 7/2 maddelerinin birlikte değerlendirilmesinden de; işte çalıştırılacak işçilerin vasıflarının belirlenmesi, işin sevk idaresi ve denetiminde K... A. Ş.nin yetkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda artık işin bütünüyle işten el çekmek suretiyle başkalarına verildiğinden bir başka ifade ile işin devrinden söz edilemeyeceği açıktır.

Diğer taraftan aynı sözleşmenin 12/2 maddesinde; yüklenicilerin SSK primlerini K... A. Ş.ne ait işyeri sicil numarası üzerinden yatıracaklarının öngörülmesi de K... A. Ş.nin asıl işi teşkil eden ek endüstriyel tesis inşaatı işinde işveren sıfatına sahip bulunduğunu göstermektedir.

Hal böyle olunca da; K... A.Ş. ile S... A.Ş. arasında 506 Sayılı Yasanın 87. maddesi kapsamına asıl işveren taşeron ilişkisi mevcut olup Mahkemenin, taraflar arasındaki hukuki ilişkiyi bu yönde değerlendirerek davalıların zararlandırıcı sigorta olayının meydana gelmesindeki kusur paylarını belirleyen kusur raporuna dayanarak davalı K... A. Ş.ni rücu alacağından sorumlu tutmasına ilişkin kabulü yerindedir.

Açıklanan sebeplerle K... A. Ş.'nin asıl işveren sıfatının bulunmaması dolayısıyla Kurumun rücu alacağından sorumlu olamayacağına ilişkin çoğunluk görüşüne katılamıyorum.

KARŞI OY :

Davalılardan K... A. Ş.'i iplik ve dokuma üretimi yapan bir fabrikanın sahibidir. Diğer davalı S... A.Ş. ile yaptığı 16.05.1997 tarihli sözleşme ile 130.000 m²'lik bir arsa üzerine birbirinden bağımsız her biri binlerce metre² yer kaplayan ve 4 ayrı bölümden (poly, poy, tekstüre, yardımcı işletme binalarından) oluşan ek fabrika inşaatının kaba inşaat yapım işini vermiştir. Bu işyerinde S... A. Ş.'nin işçisi Osman G. 25.03.1998 tarihinde meydana gelen iş kazası sonucu sürekli iş göremez duruma girmiştir. SSK, sigortalıya bağladığı gelirleri işveren K... A.Ş. ve taşeron S... A. Ş.'den 506 Sayılı Kanununun 26 ve 87. maddelerine göre talep etmiştir. Mahkeme, olayda işveren K... A. Ş.'nin %20, taşeron S... A.Ş. %50 ve sigortalının %30 kusurlu bulunduğuna ilişkin kusur raporunu esas alarak ve 87. maddede işveren yönünden gerçekleştiğini kabul ederek yazılı şekilde karar vermiştir.

Bu davada çözümlenmesi gereken sorun, işveren yönünden 506 Sayılı Kanunun 87. maddesinde öngörülen sorumluluğun gerçekleşip-gerçekleşmediği noktasında toplanmaktadır.

506 Sayılı Kanununun 87. maddesinin 1.fıkrası: "Sigortalılar üçüncü bir kişinin aracılığı ile işe girmiş ve bununla sözleşme yapmış olsalar bile, bu Kanunun işverene yüklediği ödevlerden dolayı, aracı olan üçüncü kişi ile birlikte asıl işverende sorumludur."

İkinci fıkrasında ise; "Bir işte veya işin bölüm veya eklentilerinde işverenden iş alan ve kendi adına sigortalı çalıştıran üçüncü kişiye aracı denir." Kuralı göz önüne alındığında, S... A. Ş.'nin aracı olarak kabulü mümkün müdür? Sorusuna cevap verebilmek için dosyadaki bilgi ve belgelere bakmak gerekecektir.

Ek fabrika inşaatı SSK'na davalı işveren K... A.Ş. adına tescil edilmiştir. Kazaya uğrayan sigortalı için verilen işe giriş bildirgesinde, işçinin taşeron S... A. Ş.'nin işçisi olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, sözleşmeden ve diğer delillerden K... A. Ş.'nin ek fabrika inşaatının kaba inşaat kısmını davalı Sinta A. Ş.'ne vermiştir. Aynı işin mekanik montaj ve elektrik montaj işlerini S... A.Ş. dışındaki başka taşeronlara verdiği görülmektedir. 506 Sayılı Kanununun [87](#). maddesinin 2.fıkrasında belirtilen şekilde S... A. Ş.'i ek fabrika inşaatının bir bölümünün yapımını üstlenmiştir. İşin bütünü almamıştır. Eğer, ek fabrika yapımının tamamını üstlenseydi, o takdirde, K... A.Ş. ile Sinta A.Ş. arasında bir istisna sözleşmesinin bulunduğu kabul edilecek, S... A.Ş. taşeron değil işveren konumunda olacaktı. Bu durumda, 87. maddeye göre K... A. Ş.'nin sorumluluğundan bahsetmek mümkün olmayacaktı.

Öte yandan, ek fabrika inşaatının yapıldığı yeri ayrı ve bağımsız bir işyeri olarak nitelendirmek de mümkün değildir. Zira, yapılan sözleşmede yapılması gereken işleri nihai olarak belirleme yetkisi işveren K... A. Ş.'ne aittir. Sözleşmede, kullanılacak malzemenin cinsi ve işçiliğin kalitesinin iş sahibinin denetimine tabi olacağı sözleşmeye aykırı malzeme ve işçilik kullanılmayacağına ilişkin kurallar bulunmaktadır. Bu kurallar; inşaatın anahtar teslimi suretiyle yapılmadığını bağımsız bir iş yeri özelliğini taşımadığını göstermektedir. Yine, bilindiği gibi fabrika; arsası, binası, ekipmanları, çalışanları ve alt yapısı ile birlikte bir kompleksdir. Böyle bir iş yerinde her üniteye değişik vasıflarda işçiler çalıştırılır. Örneğin, gece bekçisinden güvenlik görevlisine, sucusundan elektrikçisine, bakım ve onarım işçisinden üretim işçisine kadar çeşitli sigortalılar çalışır. Ek fabrikaların kaba inşaatı sözleşme gereği, taşeronla verilecek malzemelerin verilmesi işinde bir kısım işverene ait işçilerin işyerinde çalıştırıldığı aşikar şekilde anlaşılmaktadır. K... A. Ş.'nin, müfettiş raporları işyerinde çalışan işçilerin ve kazalının beyanı, bilirkişi raporları ile işveren olduğu S... A. Ş.'de taşeron bulunduğu apaçık ortadadır. 506 Sayılı Kanununun 87. maddesine göre K... A. Ş.'nin işveren olarak sorumlu tutulması usul ve yasaya uygun olup, sayın çoğunluğun aksine olan görüşüne, yukarıdaki nedenlerle iştirak etmek mümkün olmamıştır. Örnek nitelikteki mahkeme kararının onanması görüşünde olduğumu belirtirim.